

POSLJEDNJI POZDRAV KOLEGI

Ivan Jurić: NAŠLI SMO SE U CIRKUSU, Genesis, Zagreb,

U svijetu pisane riječi, književnik Ivan Jurić (Buhovo, Široki Brijeg, 1930.) poznat je kao vrsni aforističar i epigramist s više objavljenih knjiga duboke misli i kratke leksike. Njegov životni put započet u živopisnom hercegovačkom selu Buhovu, nastavljen je službovanjem na poslovima pravne struke u raznim mjestima i gradovima BiH i Hrvatske. Pod stare dane skrasio se u Zagrebu gdje je, nakon umirovljenja, intenzivirao spisateljsku aktivnost i okrunio je objavom većeg broja proznih naslova. Među tim naslovima, zbirke aforizama zauzimaju središnje mjesto jer - Jurić je primarno sjajan aforističar pa tek onda pisac zavičajnih pripovijesti i romana.

Realist po uvjerenju, pravednik po pravnoj struci i čovjekoljub po svemu ostalome, u aforizmu kao kratkoj, jezgrovitoj i misaono dubokoj formi, pronašao je neiscrpni rudnik za oblikovanje i prezentiranje vlastitih pogleda na svijet koji ga okružuje. A taj svijet u 90 godina Ivanovog života, prošao je i prolazi kroz burne faze progresa, regresa i relativne stagnacije, kakve nisu zabilježene od njegovog postanka do današnjih dana. U njima su vođeni užasni ratovi, mijenjana društvena uređenja, začinjane i prevladavane ekonomske krize, realizirana dotad nezamisliva tehnička i tehnološka otkrića, produžavan životni vijek čovjekov i više nego udvostručen broj ljudi na planetu Zemlja. I ono što označava razliku između dobra i zla: u tom vremenu je, na zloj strani - upotrijebljeno atomsko oružje, a na dobroj – čovjek se spustio na Mjesec i tu ostavio tragove svoga postojanja.

Za to vrijeme Ivan Jurić je učio, radio i gradio miroljubivi i samozatajni svijet u kome su istina, pravda i jednakost temeljni ljudski postulati. U tom svijetu nema mjesta za elemente neljudskog, protuprirodnog i nasilnog, premda su oni sveprisutni u svakom vremenu i skoro na svakom mjestu naše lijepe Zemlje. E, protiv tih elemenata Jurić se do penzije borio pravnim sredstvima, a kasnije aforizmima i epigramima. Dio te svoje borilačke književne vještine pretočio je u zbirku ubojitih kratkih misli pod naslovom *Našli smo se u cirkusu*.

Radi bolje preglednosti i lakše razumljivosti, zbirku je podijelio u dva tematska ciklusa označena riječju *osmišljenice*: (*Osmišljenice o politici koja to nije i Osmišljenice o općeljudskim stvarima*). Prvi ciklus sastavljen je iz tri dijela s podnaslovima: *Apolitične umotvorbe*; *Mi i oni*; *Više volim slovo na papiru nego jezik za zubima*). Drugi ciklus donosi podnaslove: *I razlog ima svoj razlog*; *te Ljubav je sama sebi račun*.

Apolitične umotvorbe bave se nama i našim manama koje isplivavaju na površinu u vremenima zla koga sami proizvodimo po recepturama najlošijih primjeraka među nama. Tako ljudima Ivanove provenijencije nudimo materijal za stvaranje aforizama kao što su ovi koje prepisujem s prvih stranica zbirke: *Loša su vremena dobra za loše ljude*; *Ni dobrota nije dobra ako je razbacujete*; *Nitko nije iskočio iz debele kože*; *Jest da se s vrha daleko vidi, ali s*

vrha se lako i previdi; Tragao je i tragao za istinom. I izgubio mu se trag; Svi kojima fali daska, trče za balvanima; Tko nije svoj, taj je svojina. Nečija ili svačija – svejedno.

Mi i oni čine misaonu cjelinu koja na ironičan, alegoričan i satiričan način analizira i razotkriva odnose Malih ljudi i tzv. veličina koje su oni proizveli svojom kratkovidošću i slatkorječivošću te koje su neoprezno stavili ispred, ili iznad sebe. Iz takvog rasporeda snaga i odnosa Ivan Jurić crpio je inspiraciju da bi napisao ove aforizme, misli i izreke: Kod nas je mozak popularan jedino u kulinarstvu; Što je više utovljenih, to su rezultati mršaviji; To što su oni na visini, stvar je naše kratkovidosti; Najprije su stali na čelo. Zatim su nam se popeli na glavu; Čim su stali na noge, bacili su nas na koljena; Da bi jedan zasjeo, tisuće njih mora nasjesti; Rat je bezglava igra glavama; Dobili smo nove svetinje pa moramo graditi i novi oltar; Kako nećemo biti gladni kad ima toliko nezasitih. Tih i takvih siti smo do grla i tu nam stoje kao knedle koje nikako ne možemo progutati.

Više volim slovo na papiru nego jezik za zubima, kaže aforistički Jurić svima koji su ostali bez zubi i koji papir koriste samo u velikoj nuždi. Pa nastavlja: Ako se povijest ponavlja, i mi se možemo nadati nečemu boljem; Za mali zalogaj, dali smo veliki zalog; Sebi grade vile, nama kule u oblaku; Nisu se profilirali, ali su veoma dobro profitirali; Danas je unosnije lagati nego se zalagati; Ni država nam ne drži vodu; Najbolje slušaju oni koji nemaju nizašto sluha; Barbari su uzimali desetinu. Civilizirani desetinu ostavljaju. Za turskog vremena kod nas se prijeteći pjevalo: Puče puška s pećine, nema begu trećine. Danas se mudro šuti jer nam uzimaju samo polovicu. Ne dao Bog da nam uzmu više. Tada bi, vjerujem, još više šutjeli. Mi dosljedno poštujemo pravilo: Mudar šuti – mutljež muti.

Ništa se ne događa bez razloga. Zato svaki razlog ima svoj razlog. Shodno tome, neki razlozi moraju imati i zalog. I to ne običan, nego obično novčani. Na to nas upućuju *Osmišljenice o općeljudskim stvarima*. U njima Ivan Jurić bilježi i ove misli: *S krajnostima nikad ne možete izaći na kraj; I otkrivanjem se čovjek može pokriti; Samo vjetrenjače žive od vjetra; I magarac zna biti na konju; Kad se ne možete nositi, barem se zanosite; Govoriti o stvarima ne znači i stvarati; Ni slučajnost nije slučajna; Tamo gdje je srce, nema mjesta glavi*. Ne baš svakoj, rekao bi ironični aforističar. I pokrio se kapom bez vidne oznake.

Ljubav iz računa se ne računa. *Ljubav je sama sebi račun*, kaže Ivan Jurić. I dodaje: *Ljubav je ljepota najvišeg stupnja; Prava ljubav je rjeđa od djeteline sa četiri lista; Ljubav nikad nije osamljena; Što je ljubav čudnija, to je snažnija; ljubav se ne osvećuje; Da nije ljubavi, ne bi bilo mržnje*. Na ovom mjestu napravio bih malu inverziju i dopisao stih bez rime koji glasi: Gdje ima ljubavi, tamo nema mržnje. A gdje to nema mržnje, pitat će nevjerne Tome? Nema je u srcima koja kucaju za druge, i koja ne šire osjećaje tuge. Odgovaram tako svima koji se bave aforistikom i stihovima.

Sve to nam u redovima i između redova poručuje i Ivan Jurić koji se skupa s nama našao u cirkusu života krojenom po mjeri suludih političkih krojača. Čast dobrima među njima, ali njihova moć je ponekad manja od moći onih koji su ih izabrali. Na stranu to što i dobri ponekad slijede loše, pa nam zbog svoje i naše gluposti dobar dio života potroše.

IN MEMORIAM: *Ivan Jurić preminuo je u Zagrebu 1.4.2020. od posljedica infekcije korona virusom. Slava mu i hvala za sve što je učinio na području aforistike i u drugim područjima rada i stvaralaštva.*